

УДК 338.246.2:658.012.2:330.131.7

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.210.299-306>**Бірюченко С.Ю.**

кандидат економічних наук

Державний університет «Житомирська політехніка»

Biriuchenko Svitlana

PhD in Economic Sc.

Zhytomyr Polytechnic State University

<https://orcid.org/0000-0002-6340-8607>**Сотник А.А.**

кандидат економічних наук

Державний університет «Житомирська політехніка»

Sotnyk Anhelina

PhD in Economic Sc.

Zhytomyr Polytechnic State University

<https://orcid.org/0000-0002-0217-988X>**Ткачук Г.Ю.**

кандидат економічних наук

Державний університет «Житомирська політехніка»

Tkachuk Hanna

PhD in Economic Sc.

Zhytomyr Polytechnic State University

<https://orcid.org/0000-0001-6188-3028>

ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕЛОКОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджено роль та особливості планування як ключового елемента системи економічної безпеки підприємства в умовах воєнного конфлікту. Обґрунтовано, що релокація бізнесу внаслідок повномасштабної війни стала не лише вимушеним кроком для збереження активів і персоналу, а й стратегічним інструментом забезпечення стійкості та безперервності діяльності. Ідентифіковано ключові ризики властиві для релокованих суб'єктів господарювання. Здійснено опис процесу планування економічної безпеки, що передбачає діагностику стану підприємства, визначення стратегічних і тактичних пріоритетів, формування превентивних і реактивних заходів, а також систему моніторингу та коригування управлінських рішень. На основі структурно-функціонального підходу здійснено оцінку рівня економічної безпеки релокованих підприємств харчової промисловості за 2022–2024 рр. за інтегральним показником. Результати дослідження відображають значну диференціацію рівнів безпеки які залежать від фінансової стійкості підприємств, кадрового потенціалу й адаптивності бізнес-моделі. Доведено, що системне планування економічної безпеки є ключовим чинником мінімізації ризиків, підвищення інвестиційної привабливості та формування передумов довгострокового розвитку релокованих підприємств у повоєнний період.

Ключові слова: воєнний стан, економічна безпека, планування, резильєнтність, ризики, релоковані підприємства, стратегія.

PLANNING THE ECONOMIC SECURITY OF RELOCATED ENTERPRISES UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS

The article examines the role and specific features of planning as a key element of the enterprise economic security system under conditions of military conflict. It is substantiated that business relocation caused by the full-scale war has become not only a forced measure aimed at preserving assets and personnel, but also a strategic instrument for ensuring business continuity, resilience, and long-term sustainability. Particular attention is paid to the identification and systematization of key risks faced by relocated enterprises. The study emphasizes that relocation significantly changes the configuration of internal and external threats, requiring enterprises to revise traditional security

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Бірюченко С.Ю., Сотник А.А., Ткачук Г.Ю., 2026

management models and integrate adaptive and scenario-based planning tools. The article provides a detailed description of the process of planning the economic security of relocated enterprises, which encompasses several interrelated stages: comprehensive diagnostics of the current level of security, identification of strategic and tactical priorities, development of preventive and reactive measures, allocation of resources and responsibilities, and the establishment of a continuous monitoring and adjustment system. Drawing on a structural and functional approach, the study assesses the level of economic security of selected relocated enterprises in the food industry over the period 2022–2024 using an integral indicator. This indicator is calculated on the basis of ten standardized financial, personnel, and technical-technological metrics, enabling an evaluation of the dynamics of security levels in the post-relocation period and supporting informed managerial decision-making aimed at risk mitigation. It is proved that systematic economic security planning not only minimizes crisis risks but also enhances investment attractiveness, stakeholder confidence, and long-term post-war development.

Keywords: martial law, economic security, planning, resilience, risks, relocated enterprises, strategy.

JEL classification: D81, G32, L25, H12.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення росії на українські землі України у лютому 2022 р. створило суттєві виклики для українського бізнесу, змусивши тисячі підприємств шукати шляхи виживання через понад 800 підприємств повністю або частково перемістили свою діяльність релокацію. За даними Міністерства економіки України, станом на кінець 2023 р. у безпечніші регіони країни або за кордон [2]. Вимушена релокація підприємств у воєнний час є складним процесом, що вимагає комплексного підходу до планування економічної безпеки в умовах підвищеної невизначеності, руйнування налагоджених бізнес-процесів та обмеженості ресурсів.

Економічна безпека підприємства науковцями визначається як стан захищеності конкретного суб'єкта господарської діяльності від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність його фінансово-господарської діяльності, раціональне використання ресурсів, конкурентоспроможність та можливість досягнення бізнес-цілей [11]. Однак війна кардинально трансформує як саму систему загроз, так і можливості підприємств протистояти їм. Релоковані підприємства стикаються з унікальним комплексом викликів: від знищення майна і втрати кваліфікованого персоналу до розриву логістичних ланцюгів та необхідності адаптації до нового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі питання економічної безпеки підприємств розглядається значною кількістю вітчизняних та зарубіжних дослідників, однак тематика забезпечення та планування економічної безпеки саме релокованих підприємств залишається недостатньо вивченою. Більшість досліджень зосереджені на теоретичних підходах до трактування економічної безпеки [8, 10, 13], аналізі загроз у період війни або особливостях функціонування окремих галузей [1, 3, 17, 19], що формує важливий теоретико-методичний фундамент, проте не розкриває специфіку підприємств, які вимушено змінили територіальне розміщення та опинилися у принципово нових економічних умовах. Значний теоретичний внесок у формування методологічних засад економічної безпеки здійснили Живко З.Б., Желізко Г., Лаврентьєва Л.В., Нам'ясенко В., Остапчук Т.П. та Орлова К.С., які обґрунтовують необхідність стратегічного та сценарного підходів до управління безпекою підприємства в умовах нестабільності та воєнного

стану [4, 12, 21, 23]. Стратегічному плануванню рівня економічної безпеки присвятили свої праці Живко З.Б., Литовченко О., Ілляшенко О. та Костенко Ю.В. [4, 7, 9]. Сучасні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації досліджені Захарчук Н.М., Проскурою В.Ф., Черничко Т.В. та Верещьким Д. Автори обґрунтовують необхідність включення цифрових індикаторів до системи оцінювання безпеки [5, 16].

Таким чином, наукові праці створюють теоретичну основу для розуміння економічної безпеки як складної системи збереження ресурсів та захисту інтересів підприємства, проте вони не містять комплексного підходу до планування економічної безпеки релокованих підприємств, які стикаються з унікальним набором ризиків, що відрізняються від умов як до війни, так і під час звичайної діяльності на попередньому місці розташування.

Метою статті є розробка та обґрунтування теоретико-методичних засад планування економічної безпеки релокованих підприємств в умовах воєнного стану з урахуванням специфіки їх функціонування після переміщення. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- узагальнити наукові підходи до трактування економічної безпеки підприємства в кризових умовах;
- ідентифікувати ключові ризики, характерні для релокованих суб'єктів господарювання;
- окреслити процес планування економічної безпеки з урахуванням адаптивних та сценарних інструментів управління;
- здійснити інтегральну оцінку рівня економічної безпеки окремих підприємств у пострелокаційний період та обґрунтувати практичні рекомендації щодо підвищення їх стійкості й конкурентоспроможності за рахунок стратегічного та тактичного планування.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та виконання завдань у статті було використано як загальнонаукові так і спеціальні методи дослідження. Зокрема, метод теоретичного узагальнення застосовано для систематизації існуючих підходів до визначення поняття «економічної безпеки підприємства». Для ідентифікації ключових ризиків релокованих підприємств та формування структурованої системи ризиків використано методи аналізу та синтезу. Для аналітичної частини, при оцінюванні рівня

економічної безпеки 4 релокованих підприємств харчової промисловості на основі їх офіційної фінансової звітності за 2022-2024 рр., використано метод економічного аналізу та коефіцієнтний метод. Метод інтегрального оцінювання застосовано для розрахунку узагальненого рівня економічної безпеки підприємства після нормалізації розрахованих показників методом мін-макс, що дало змогу здійснити оцінку динаміки стану підприємств та порівняти між собою. Графічний метод використано для візуалізації процесу планування економічної безпеки, що сприяло обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо інтеграції безпекових рішень у систему стратегічного і тактичного управління підприємством.

Виклад основних результатів дослідження. Концепція економічної безпеки підприємства пройшла значну еволюцію від вузького розуміння як захисту від крадіжок і шахрайства до комплексної системи забезпечення стійкого розвитку в умовах мінливого середовища. Фундаментальний внесок у розвиток теорії економічної безпеки зробили роботи Козаченко Г.В. та співавторів, які визначили економічну безпеку як гармонізацію в часі та просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища [6]. Тож під економічною безпекою підприємства слід розуміти стан захищеності конкретного суб'єкта підприємництва від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність його фінансово-господарської діяльності, раціональне використання ресурсів, конкурентоспроможність та можливість досягнення бізнес-цілей [11, 21].

В умовах війни традиційні моделі економічної безпеки потребують суттєвої модифікації. Воєнні дії призводять до фундаментальної зміни пріоритетів у системі забезпечення безпеки: на перший план виходять фізична безпека активів і персоналу, а також здатність до швидкої адаптації та мобільності. Розгляд економічної безпеки підприємств під час війни і в період повоєнного розвитку передбачає визначення ризиків для підприємств, можливість їх релокації та подальшого розвитку [12]. Українські підприємства в умовах війни демонструють високий рівень резильєнтності завдяки швидкій адаптації бізнес-моделей, диверсифікації ризиків та використанню цифрових технологій для підтримки операційної діяльності [18]. Концепція резильєнтності набуває особливого значення для релокованих підприємств.

Релокація підприємств являє собою стратегічне рішення щодо переміщення виробничих потужностей, персоналу та критичних ресурсів з небезпечних територій у більш захищені регіони або за кордон [15]. Процес релокації в умовах війни суттєво відрізняється від традиційних форм міжнародної або внутрішньої міграції бізнесу, оскільки здійснюється під тиском надзвичайних обставин, часто в стислі терміни та з обмеженими можливостями планування.

Український контекст релокації характеризується кількома унікальними особливостями. По-перше, значна частина підприємств обрала внутрішню релокацію в західні регіони України, зберігаючи таким чином

присутність на національному ринку та можливість майбутнього повернення. По-друге, високий рівень цифровізації українського бізнесу дозволив багатьом підприємствам сфери послуг здійснити віртуальну релокацію, коли фізичне переміщення офісних приміщень супроводжувалося переходом на дистанційну модель роботи [22, 23]. Систематизація цих загроз дозволяє розробити адекватні механізми їх мінімізації та нейтралізації через планування для досягнення економічної безпеки.

Планування рівня економічної безпеки релокованих підприємств є стратегічно необхідним елементом їх адаптації до нових умов функціонування в середовищі підвищеної невизначеності та ризику. Процес релокації супроводжується зміною виробничої, логістичної та кадрової структури, що зумовлює виникнення додаткових фінансових, операційних і інституційних загроз. У таких умовах комплексна оцінка та прогнозування інтегрального рівня економічної безпеки дозволяє своєчасно ідентифікувати критичні зони вразливості до ризиків, оптимізувати структуру капіталу, забезпечити належний рівень ліквідності та зберегти кадровий і технологічний потенціал підприємства. Крім того, наявність обґрунтованої системи планування економічної безпеки підвищує інвестиційну привабливість релокованого бізнесу, формує довіру з боку кредиторів і партнерів та створює передумови для переходу від короткострокової стабілізації до довгострокового розвитку. Таким чином, планування економічної безпеки виступає не лише інструментом мінімізації ризиків, а й ключовим чинником забезпечення стійкості та конкурентоспроможності релокованих підприємств.

Процес планування економічної безпеки релокованого підприємства доцільно структурувати в кілька етапів (рис. 1).

Ключовим методологічним принципом планування економічної безпеки релокованих підприємств є інтеграція планування безпеки із загальним стратегічним плануванням. Економічна безпека не може розглядатися як окрема функція, вона має бути органічно вбудована в усі аспекти діяльності підприємства – від розробки продукту до управління фінансами та персоналом [9]. Водночас ефективність такого планування може бути обґрунтована лише на основі діагностики фактичного стану діяльності підприємств після їх переміщення. Саме емпірична оцінка динаміки інтегрального рівня економічної безпеки дозволяє визначити, наскільки релокація вплинула на фінансову стійкість, ліквідність, структуру капіталу та загальний рівень адаптивності суб'єктів господарювання.

З огляду на це доцільним є проведення порівняльного аналізу релокованих підприємств на основі інтегрального показника економічної безпеки за 2022-2024 рр. з використанням комплексних методик оцінювання. Такий підхід дає змогу виявити тенденції зміни рівня економічної безпеки в пострелокаційний період, визначити критичні зони ризику та сформулювати обґрунтовані управлінські рекомендації щодо підвищення стійкості підприємств у середньостроковій перспективі.

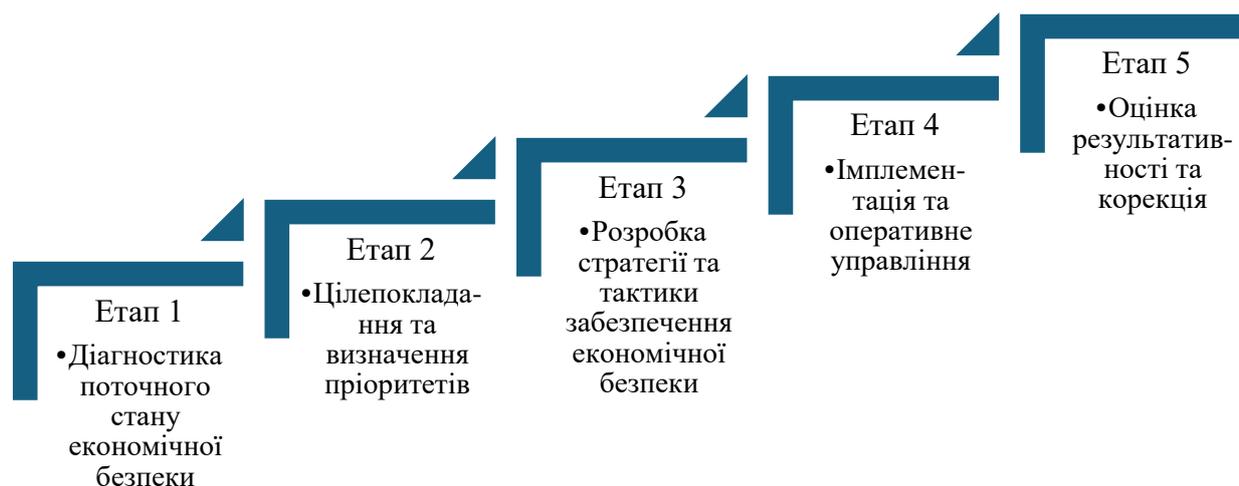

Рис. 1. Процес планування економічної безпеки релокованого підприємства
Джерело: узагальнено авторами за даними [7, с. 169; 9; 15].

Емпірична база дослідження включає первинні та вторинні дані щодо діяльності чотирьох релокованих підприємств харчової промисловості України таких як ТОВ «Броварня Дзен» (крафтова пивоварня, яка релокована до Львова та Рівного), ТОВ «Олкукіз» (кондитерське виробництво релокувалось до м. Самбір), ТОВ «Роганський м'ясокомбінат» (м'ясопереробне підприємство релокувало потужності до Волинської області) та ТОВ «Укролія» (переїхала з м. Києва до Полтавської області). Порівняльний аналіз досвіду чотирьох підприємств виявляє як спільні риси, так і специфічні особливості забезпечення економічної безпеки в процесі релокації. Спільними викликами для всіх підприємств стали втрата частини або всіх фізичних активів, критична втрата персоналу (від 40% до 80%), руйнування усталених ланцюгів постачання та збуту, необхідність швидкої адаптації до нових ринкових умов, обмежений доступ до фінансування в умовах підвищених ризиків, психологічний тиск на менеджмент через невизначеність. Ключовими факторами успіху, що об'єднують усі ці підприємства, є рішучість та швидкість прийняття стратегічних рішень керівництвом, готовність до радикальної трансформації бізнес-моделі, збереження та мотивація ключового персоналу, диверсифікація в усіх аспектах (продукти, ринки, постачальники), фінансова дисципліна та ефективне управління.

Дослідження рівня економічної безпеки підприємств здійснено на основі структурно-функціонального підходу, який передбачає розгляд економічної безпеки як інтегрованої системи взаємопов'язаних складових, що забезпечують стабільне функціонування та розвиток суб'єкта господарювання в умовах внутрішніх і зовнішніх загроз. Період дослідження

охоплює 2022-2024 рр., що дозволяє проаналізувати повний цикл релокації від прийняття рішення до стабілізації діяльності.

На першому етапі дослідження сформовано систему показників економічної безпеки, згрупованих за трьома ключовими складовими: фінансовою, кадровою та техніко-технологічною. Фінансова складова оцінювалася за допомогою показників фінансової стійкості, ліквідності, прибутковості та ділової активності підприємства (зокрема коефіцієнт автономії, коефіцієнт поточної ліквідності, рентабельність активів, рентабельність реалізації, оборотність активів тощо). Така кількість показників дозволяє комплексно охопити основні аспекти фінансового стану підприємства та зменшити вплив окремих випадкових коливань. Кадрова безпека оцінювалася з використанням відносних показників продуктивності праці, а саме доходу та активів у розрахунку на одного працівника. Техніко-технологічна безпека аналізувалася на основі показників, що характеризують стан та структуру основних засобів підприємства, зокрема частки основних засобів у загальній вартості активів і коефіцієнта їх зносу. Зазначені показники дозволяють оцінити рівень технологічної спроможності підприємства та потенційні ризики, пов'язані з фізичним і моральним старінням виробничих потужностей.

На другому етапі дослідження всі обрані показники було приведено до порівнянного вигляду шляхом нормалізації методом мін-макс. Усі показники трансформовано у стимулятори, що забезпечило єдину спрямованість їх впливу на інтегральний результат. Нормалізація здійснювалася за формулою:

$$X_{norm} = \frac{X_i - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \quad (1)$$

На третьому етапі визначено інтегральний показник економічної безпеки підприємства як середнє

арифметичне нормалізованих значень усіх індикаторів.

$$I = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n X_{norm,i} \quad (2)$$

Застосування рівних вагових коефіцієнтів зумовлене відсутністю експертного опитування та відповідає підходам, поширеним у сучасних економічних дослідженнях. Отримані значення інтегрального показника інтерпретовано за шкалою рівнів економічної

безпеки (0-0,25 критичний, 0,25-0,5 низький, 0,5-0,75 середній, 0,75-1,0 високий), що дозволило здійснити динамічну оцінку стану економічної безпеки підприємства та виявити основні тенденції її зміни у досліджуваному періоді (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка рівня економічної безпеки релокованих підприємств за 2022-2024 рр.

Роки	ТОВ «УКРОЛІЯ»	ТОВ «ОЛКУКІЗ»	ТОВ «Броварня Дзен»	ТОВ «ВП Роганський м'ясокомбінат»
2022	0,75	0,65	0,12	0,38
2023	0,83	0,74	0,67	0,44
2024	0,79	0,82	0,66	0,57
Сер. знач	0,79	0,74	0,48	0,46

Джерело: розраховано авторами на основі [20].

Результати дослідження свідчать про суттєву диференціацію рівня економічної безпеки між досліджуваними підприємствами, що зумовлено масштабами діяльності, структурою капіталу, рівнем прибутковості та ефективністю управління фінансовими ресурсами. Так, у 2022 р. ТОВ «Броварня Дзен» перебувало у критичному стані економічної безпеки. У 2023-2024 рр. відбулося суттєве зростання інтегрального показника за рахунок фінансової стабілізації та зростання прибутковості, проте відсутність чистого прибутку та зростання зносу основних засобів формують потенційні загрози подальшому розвитку. ТОВ «ОЛКУКІЗ» з 2023 р. досягло середнього (а надалі високого) рівня економічної безпеки за рахунок зростання власного капіталу та прибутковості. Оцінка рівня економічної безпеки ТОВ «ВП Роганський м'ясокомбінат» свідчить про тривалий період криз на підприємстві у 2022-2023 рр., що зумовлено високою борговою залежністю, збитковістю та негативним операційним грошовим потоком. У 2024 р. підприємство демонструє ознаки стабілізації та переходу до середнього рівня економічної безпеки, однак ризики для його фінансової стійкості залишаються. В свою чергу оцінка економічної безпеки ТОВ «УКРОЛІЯ» показує високий рівень інтегрального показника підприємства у 2022-2024 рр. Водночас у 2024 р. спостерігається зростання фінансових ризиків, що пов'язано з підвищенням кредиторської заборгованості, що потребує посилення контролю за структурою капіталу та ліквідністю.

Планування економічної безпеки релокованих підприємств харчової промисловості повинно враховувати не лише поточний стан і ризики, які існують, але й перспективи розвитку в середньо- та довгостроковій перспективі. Досвід досліджуваних підприємств надає можливість визначити кілька шляхів:

По-перше, частина релокованих підприємств може обрати стратегію повернення на попередні місця розташування після завершення війни та відбудови

інфраструктури. Однак це рішення має прийматися на основі ретельного економічного аналізу, що враховує стан відновлення інфраструктури та безпекову ситуацію, наявність кваліфікованої робочої сили у регіоні, відновлення ринків збуту та постачання сировини, порівняння витрат на повернення та переваг від нової локації.

Більш ймовірною траєкторією для більшості підприємств є закріплення у новій локації з подальшим розвитком та розширенням. Це передбачає інвестиції у власну інфраструктуру замість оренди, розширення виробничих потужностей для захоплення більшої частки ринку, вертикальну інтеграцію у ланцюгах постачань, вихід на міжнародні ринки з використанням переваг близькості до ЄС. Окремі підприємства можуть обрати модель мультилокаційного розвитку з диверсифікацією виробничих потужностей між кількома регіонами. Це дозволяє мінімізувати географічні ризики, наблизитися до різних регіональних ринків, оптимізувати логістичні витрати, використовувати локальні конкурентні переваги різних регіонів.

Для експортоорієнтованих підприємств перспективною може бути стратегія міжнародної експансії з створенням виробничих потужностей за кордоном. Це особливо релевантно для компаній, що вже мають значну частку експорту та бренд на міжнародних ринках.

У повоєнній відбудові саме релоковані підприємства харчової промисловості можуть стати драйверами розвитку регіонів, що прийняли релокований бізнес, створюючи нові робочі місця та стимулюючи розвиток інших суміжних галузей, партнерами для міжнародних інвесторів, що входять на український ринок, ядром для формування регіональних харчових кластерів. Інвестиції у сучасне обладнання та технології можуть зробити харчову промисловість більш конкурентоспроможною на міжнародних ринках.

Висновки. Отже, в умовах воєнного стану ефективність функціонування релокованих підприємств

безпосередньо залежить від спроможності керівництва сформувавши цілісну систему управління, орієнтовану на нейтралізацію ризиків та раціональний розподіл обмежених ресурсів. Основними детермінантами стабілізації діяльності після переміщення є гнучкість організаційної структури, швидкість відновлення виробничих процесів, налагодження нових логістичних зв'язків і формування альтернативних каналів збуту. Емпіричний аналіз показав, що підприємства з диверсифікованою структурою капіталу та більш збалансованими фінансовими показниками швидше адаптуються

до нових умов, тоді як суб'єкти з високою залежністю від позикових ресурсів залишаються в зоні підвищеного ризику. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на розробку прикладних моделей оцінювання довгострокових ефектів релокації, дослідження впливу регіонального бізнес-середовища на відновлення виробничого потенціалу, а також на формування інструментів інтеграції безпекових рішень у процес стратегічного розвитку підприємств у період повоєнної трансформації економіки України.

Список використаних джерел:

1. Андріїв Н.М. (2023). Економічна безпека підприємств харчової промисловості : ключові загрози. Ефективна економіка, № 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.1.25>
2. Бережна Т. (2023). За рік війни в більш безпечні регіони релоковано 800 підприємств. Мінекономіки. URL: <https://me.gov.ua/news/detail?lang=uk-ua&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=zarikviinivbilsh>
3. Ельхаддад А., Ахновська І. (2024). Роль та місце релокованого бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. Економічний простір, № 190. С. 381-386. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-67>
4. Живко З.Б. (2012). Стратегічне планування в системі економічної безпеки підприємства. Проблеми науки, № 4. С. 32–38. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/handle/123456789/51023>
5. Захарчук Н. (2024). Економічна безпека підприємства у цифрову епоху: нові виміри, загрози та управлінські підходи. Development Service Industry Management, № 3. С. 308-313. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(47\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(47))
6. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. (2003). Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. К. : Лібра, 280 с
7. Костенко Ю.В. (2023). Стратегічне планування економічної безпеки корпоративних структур. Economic Synergy, № 3. С. 164-176. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-3-12>
8. Лезіна А. (2024). Генеза розвитку дефініції «економічна безпека підприємства». Сталій розвиток економіки, № 2(49). С. 101-106. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-16>
9. Литовченко О., Ілляшенко О., Гордієнко Н. (2021). Етапи стратегічного планування економічної безпеки підприємства. Економічний аналіз, Т. 31. № 2. С. 98-106. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2021.02.98>
10. Мірошніченко М. (2025). Сутність поняття та рівні економічної безпеки. Підприємництво та інновації, № 35. С. 23-28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/35.4>
11. Мішин О.Ю. (2025). Сутність та пріоритетні напрями забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності в умовах воєнного часу. Ефективна економіка, № 10. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.51>
12. Нам'ясенко В. (2025). Економічна безпека підприємства в умовах воєнного стану. Економіка України, № 06(763). С. 25-38. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.06.025>
13. Недобой С.Ю. (2024). Сутність поняття економічної безпеки. Економіка та суспільство, Вип. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-72>
14. Нор В.В. (2025). Розробка механізму діагностики економічної безпеки підприємства. Трансформаційна економіка, № 4(09). С. 18-24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-9-3>
15. Плащук Л. (2022). Посібник з релокації підприємств. Покроковий план дій підприємств з релокації. URL: <https://golocal-ukraine.com/wp-content/uploads/2022/10/relokacziya-pidpri%D1%94mstv.pdf>
16. Проскура В., Черничко Т., Верещкий Д. (2024). Сучасні підходи до визначення рівня економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації. Цифрова економіка та економічна безпека, № 4(13). С. 61-67. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.13-9>
17. Сисоліна Н., Савеленко Г., Сисоліна І. (2024). Економічна безпека агропідприємств в умовах війни: можливості та загрози. Економіка та суспільство, № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-19>
18. Хаустова В.Є., Решетняк О.І. (2023). Резильентність економіки: сутність і виклики для України. Бізнес Інформ, № 7. С. 30-41. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-30-41>
19. Хачатрян В., Красняк О. (2024). Економічна безпека в умовах воєнного стану як чинник формування ринку праці молоді. Міжнародний науковий журнал менеджменту, економіки та фінансів, № 3(1). С. 24–37. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240301.03>
20. Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/>
21. Ostapchuk, T.P., Orlova, K.Ye., Denysiuk, O.H. & Biriuchenko, S.Yu. (2024). Management of economic security of food industry enterprises as a direction of ensuring sustainable development. IOP Conference Series : Earth

and Environmental Science, Vol. 1415. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1415/1/012057>

22. Якимова Л. (2025). Релокація бізнесу під час війни : Історії незавершеної війни : монографія, Чернівці : Технодрук, 180 p. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.33162.99526>

23. Zelisko, H. (2023). Relocation of enterprises as a tool of economic security under conditions of martial law. Bulletin of Lviv National Environmental University. Series «AIC Economics», No. 30. С. 38–43. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.038>

References:

1. Andriiv, N.M. (2023). Ekonomichna bezpeka pidpriemstv kharchovoi promyslovosti: kliuchovi zahrozy. [Economic security of food industry enterprises: key threats]. Efficient economy, No. 1. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.1.25> [in Ukrainian].

2. Berezna, T. (2023). Za rik vijny v bil'sh bezpechni rehiony relokovano 800 pidpriemstv. [During the year of the war, 800 enterprises were relocated to safer regions]. Ministry of Economy of Ukraine. Retrieved from: <https://surl.li/gpfygn> [in Ukrainian].

3. El'khaddad, A., Akhnovs'ka, I. (2024). Rol' ta mistse relokovanoho biznesu v u kraini v umovakh voiennoho stanu. [The role and place of relocated business in ukraine under martial law]. Economic space, No. 190. Pp. 381-386. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-67> [in Ukrainian].

4. Zhyvko, Z.B. (2012). Stratehichne planuvannia v systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. [Strategic planning in the system of economic security of an enterprise]. Problems of science, No. 4. Pp. 32–38. Retrieved from: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/handle/123456789/51023> [in Ukrainian].

5. Zakharchuk, N. (2024). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva u tsyfrovu epokhu: novi vymiry, zahrozy ta upravlins'ki pidkhody. [Economic security of an enterprise in the digital age: new dimensions, threats and management approaches] Development Servitise Industry Management, No. 3. Pp. 308-313. DOI: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7\(47\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(47)) [in Ukrainian].

6. Kozachenko, H.V., Ponamar'ov, V.P., & Liashenko, M.O. (2003). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist' ta mekhanizm zabezpechennia [Economic security of an enterprise: essence and mechanism of ensuring it] : monograph. K. : Libra, 280 p. [in Ukrainian].

7. Kostenko, Yu.V. (2023). Stratehichne planuvannia ekonomichnoi bezpeky korporatyvnykh struktur. [Strategic planning of the economic security of corporate structures]. Etsonomits Synergy, No. 3. Pp. 164-176. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-3-12> [in Ukrainian].

8. Liezina, A. (2024). Heneza rozvytku definitsii «ekonomichna bezpeka pidpriemstva». [Genesis of the development of the definition «economic security of the enterprise»]. Sustainable economic development, No. 2(49). Pp. 101-106. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-16> [in Ukrainian].

9. Lytovchenko, O., Illiashenko, O., Hordiienko, N. (2021). Etapy stratehichnoho planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Stages of strategic planning of economic security of the enterprise]. Economic analysis, Vol. 31, No. 2. Pp. 98-106. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2021.02.98> [in Ukrainian].

10. Miroshnichenko, M. (2025). Sutnist' poniattia ta rivni ekonomichnoi bezpeky. [The essence of the concept and levels of economic security]. Entrepreneurship and Innovation, No. 35. Pp. 23-28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/35.4> [in Ukrainian].

11. Mishyn, O.Yu. (2025). Sutnist' ta priorytetni napriamy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemnyts'koi diial'nosti v umovakh voiennoho chasu. [The essence and priority directions of ensuring economic security of entrepreneurial activity in wartime conditions]. Efficient economy, No. 10. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.51> [in Ukrainian].

12. Nam'iasenko, V. (2025). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva v umovakh voiennoho stanu. [Economic security of an enterprise under martial law]. Economy of Ukraine, No. 06(763). Pp. 25-38. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.06.025> [in Ukrainian].

13. Nedoboj, S.Yu. (2024). Sutnist' poniattia ekonomichnoi bezpeky. [The essence of the concept of economic security]. Economy and society, Vol. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-72>

14. Nor, V.V. (2025). Rozrobka mekhanizmu diahnostryky ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. [Development of a mechanism for diagnosing the economic security of the enterprise]. Transformational economy, No. 4(09). Pp. 18-24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-9-3> [in Ukrainian].

15. Plaschuk, L. (2022). Posibnyk z relokatsii pidpriemstv. Pokrokovyj plan dij pidpriemstv z relokatsii. [Business Relocation Guide. Step-by-step business relocation action plan]. Retrieved from: <https://surl.lu/hpxoxd> [in Ukrainian].

16. Proskura, V., Chernychko, T., Verets'kyj, D. (2024). Suchasni pidkhody do vyznachennia rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v umovakh tsyfrovizatsii. [Modern approaches to determining the level of economic security of an enterprise in the context of digitalization]. Digital economy and economic security, No. 4(13). Pp. 61-67. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.13-9> [in Ukrainian].

17. Sysolina, N., Savelenko, H., Sysolina, I. (2024). Ekonomichna bezpeka ahropidpriemstv v umovakh vijny: mozhlyvosti ta zahrozy. [Economic security of agricultural enterprises in times of war : opportunities and threats]. *Economy and society*, № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-19> [in Ukrainian].
18. Khaustova, V.Ye., Reshetniak, O.. (2023). Rezyli'ientnist' ekonomiky: sutnist' i vyklyky dlia Ukrainy. [Resilience of Economy: Its Essence and Challenges for Ukraine]. *Biznes Inform*, No. 7. Pp. 30-41. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-30-41> [in Ukrainian].
19. Khachatryan, V., Krasniak, O. (2024). Ekonomichna bezpeka v umovakh voiennoho stanu iak chynnyk formuvannia rynku pratsi molodi. [Economic security in the conditions of martial law as a factor in the formation of the youth labor market]. *International Scientific Journal of Management, Economics and Finance*, No. 3(1). Pp. 24–37. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240301.03> [in Ukrainian].
20. Clarity Project. Retrieved from: <https://clarity-project.info/> [in English].
21. Ostapchuk, T.P., Orlova, K.Ye., Denysiuk, O.H. & Biriuchenko, S.Yu. (2024). Management of economic security of food industry enterprises as a direction of ensuring sustainable development. *IOP Conference Series : Earth and Environmental Science*, Vol. 1415. DO: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1415/1/012057> [in English].
22. Iakymova, L. (2025). Relokatsiia biznesu pid chas viiny : Istorii nezavershenoi viiny [Business Relocation During War: Stories of an Unfinished War]: monograph, Chernivtsi : Tekhnodruk, 180 p. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.33162.99526> [in Ukrainian].
23. Zelisko, H. (2023). Relocation of enterprises as a tool of economic security under conditions of martial law. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series «AIC Economics»*, No. 30. С. 38–43. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.038> [in English].

Дата надходження статті: 05.02.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 24.02.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.03.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.